

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Inleiding

In het afgelopen seizoen van YouthRebELz!

- dat is de jongerengroep binnen onze gemeente
waarin de catechese wordt gedaan -
hebben we het steeds gehad over
de kerkdienst.

Iedere avond dat we samen waren
stond er steeds een onderdeel van de kerkdienst centraal.

En één van de onderwerpen die we zo behandeld hebben
was het onderwerp:
De collecte.

Op die avond was Marcel degene die de leiding had.
Hij had de avond ook inhoudelijk voorbereid.

En één van de vragen die hij aan de jongeren stelde,
heeft ook mijn ogen geopend voor een aspect van de collecte
dat ik eerder zo nog nooit zo bewust in het oog heb gehad.

De vraag die Marcel stelde,
was namelijk deze:

Waarom is de collecte
een onderdeel van de liturgie?

Met andere woorden:
Wat is er wezenlijk aan de collecte
dat we het als onderdeel van de liturgie niet kunnen missen?

En in het beantwoorden van deze vraag
wees Marcel op het offerkarakter van de collecte.

Al in de eredienst in het oude Israel werden er offer gebracht.

Mensen brachten hun gaven mee naar het heiligdom
om ze daar als offer aan te bieden.

En wij als christenen geloven dat al die offers uit het oude testament
vervuld zijn in het éne offer van Jezus Christus,
toen Hij zijn leven gaf
aan het kruis op Golgotha.

Zo te offeren
dat hoeft in een christelijke kerkdienst dus niet meer.

En toch hebben ook wij in onze kerkdiensten
nog een moment
waarop wij iets offeren.

Maar ons offer
zal altijd in het licht moeten staan
van het offer van Christus.

...

En dat is het eerste
wat ik vanmorgen wil onderstrepen
als het gaat over de collecte in de kerkdienst.

Die collecte legt allereerst een lijn uit,
niet naar de bankrekening van de kerk,
of naar die van een goed doel,
maar het legt allereerst een verbinding
naar het offer van Christus.

De collecte is een element in de kerkdienst
dat,
net als de andere onderdelen van de dienst,
ons leven wil verbinden
met het leven in overgave
van Jezus Christus, onze Heer.

Benedictus

Dat is het eerste dus:

Nadenken over de betekenis van de collecte in de kerkdienst,
brengt ons tot nadenken over de betekenis van de offerdienst in het oude testament
en over de vervulling daarvan in het offer van Jezus.

Dat gaf Marcel dus mee aan onze jongeren op die YouthRebELz!-avond.

En ik nam dat ook mee,
en ik had dat bij me
toen ik
in de voorbereiding voor de dienst van Goede Vrijdag
zat te lezen in het boek van paus Benedictus,
de vorige paus,
over Jezus.

In dat boek stelt hij in een hoofdstuk over verzoening
de vraag hoe de christelijke kerk nu tot de overtuiging is gekomen
dat het sterven van Christus aan het kruis
een offer tot verzoening van onze zonden is.

En terwijl ik zat te lezen wat hij daarover schrijft,
koppelde dat zich
aan wat Marcel naar voren had gebracht
over de collecte als offer.

En daarom wil ik vanmorgen graag iets naar voren brengen van wat Benedictus schrijft over het offer van Jezus en dat in verband brengen met wat de roep is van de collecte in de christelijke kerkdienst.

Want wat is die roep?

Je geld
of je leven?

Dierenoffers

Benedictus stelt dus de vraag:

Hoe is de christelijke kerk nu tot de overtuiging gekomen dat de dood van Christus aan het kruis een offer voor onze zonden is?

En hij begint dan met een heel eenvoudige constatering.

En dat is deze constatering namelijk dat vanaf het begin van de christelijke kerk er van het brengen van dierenoffers geen sprake is.

Daarmee is over de betekenis van de dood van Christus nog niets gezegd, maar duidelijk is wel dat het offeren van dieren in het christelijke geloof niet aan de orde is.

...

Nou, dat is zondermeer een verschil met de eredienst van het oude Israel waarbinnen het offeren van dieren een prominente plaats in nam.

Toch is het nog maar de vraag of hier wel van een heel grote breuk met de godsdienst van Israel sprake is.

Benedictus wijst erop dat ook in de godsdienst van Israel er inmiddels al heel veel kritiek is op het offeren van dieren.

Die kritiek klinkt ook vanuit het oude testament.

We horen die kritiek bij de profeten en in de psalmen.

Jesaja bijvoorbeeld schrijft direct al in in zijn eerste hoofdstuk:

*“Wat moet ik met al jullie offers? - zegt de Heer.
Ik heb genoeg van die schapen, die vetgemeste kalveren;
het bloed van stieren, rammen en bokken wil Ik niet meer.*

*Was je, reinig je,
maak een eind aan je misdaden.
Vermijd alle kwaad en leer goed te doen.*

Dit is dus kritiek uit de mond van de Heer
op een offerdienst
waarbij er geen gehoorzaamheid is aan Gods gebod.

Zo klinkt dat ook in Psalm 50:

*Ik klaag je niet aan om je offers,
nooit dooft voor Mij het offervuur.
Maar de stier uit je stal heb ik niet nodig,
noch de bokken uit je kooien.*

*Ik klaag je aan om je wandaden.
Je haat het als ik je terecht wijs,
mijn woorden schuif je aan de kant.*

En in deze woorden klinkt de toon van Gods verontwaardiging
over zijn volk dat wel keurig de voorgeschreven offers wil brengen
maar niet de gerechtigheid van God wil volbrengen.

Maar hetzelfde geluid komt ook in een andere setting naar voren.

Dat is in Psalm 51.

Dat is de bekende boetepsalm van David
na zijn zonde met Bathseba, de vrouw van Uria.

David zegt dan:

U wilt van mij geen offerdieren.
In brandoffers scheidt U geen behagen.
Het offer voor God is een gebroken geest;
een gebroken en verbrijzeld hart
zult U, God, niet verachten.

En in deze woorden
klinkt een besef door
dat in het oude Israel is gegroeid,
dat het in ons offer aan God
om onszelf zal moeten gaan.

Dat het om onze gehoorzaamheid zal moeten gaan.

En dat al het bloed van schapen, bokken en stieren
niet zal kunnen wegwassen
wat wij verkeerd doen.

Als wij niet gehoorzaam willen zijn
zal een dierenoffer daaraan niets kunnen veranderen.

En vandaar dat in het latere Jodendom zoals we dat kennen uit de tijd van Jezus
er vooral een heel grote nadruk werd gelegd
op het onderhouden van de wet.

Want als het offer van een dier
je niet van zonde kan bevrijden,
dan ligt je redding erin
dat je geen zonde doet!

Hebreeën

Nou, dat gegeven,
dat het bloed van stieren en bokken
mensen onmogelijk van hun zonden kan bevrijden,
dat is ook helemaal het uitgangspunt van het gedeelte dat we vanmorgen gelezen hebben
uit de brief aan de Hebreeën.

En vanuit die gedachte van de ontoereikendheid van dierenoffers
wordt in dit gedeelte het offer van Jezus voor onze zonden naar voren gebracht.

En heel centraal in dit gedeelte is dan een citaat uit Psalm 40.

En die psalm 40 is ook weer zo'n getuige vanuit het oude testament
van de ontoereikendheid van het offeren van dieren.

Offers en gaven hebt U niet verlangd.
Brand- en reinigingsoffers behaagden U niet.

De schrijver van de Hebrheebrief sluit hier
met dit citaat uit psalm 40 dus aan bij een oudtestamentische gedachte over de
ontoereikendheid van dierenoffers.

Het sluit erbij aan
en tegelijk gaat Hebreeën er een andere weg mee.

En dat andere,
dat wordt zichtbaar als we het citaat van de psalm hier in Hebreeën 10
vergelijken met de weergave van psalm 40 zoals we die vinden in het psalmboek.

In het psalmboek lezen we in psalm 40 namelijk dit:

“Offers en gaven verlangt U niet,
brand- en reinigingsoffers vraagt U niet.
Nee, U hebt mijn oren voor U geopend.”

En het gaat nu even over die laatste zin

- U hebt mijn oren voor U geopend -

Zo staat het in de oorspronkelijke Hebreeuwse versie van de psalm.

En dit past helemaal bij die intern Joodse verschuiving

die meer en meer ging zien dat bloed van bokken geen mensen zonder zonden kon voortbrengen

en daarom steeds meer nadruk ging leggen op een leven van gehoorzaamheid aan Gods wet.

- U hebt mijn oren voor U geopend -

Maar als we nu naar het citaat van deze psalm in de Hebreeënbrief kijken, dan lezen we daar opeens iets anders.

Daar gaat het niet over een geopend oor, maar daar lezen we:

U hebt Mij een lichaam gegeven.

Belichaming van Gods wil

Dat verschil dus:

U hebt mijn oren voor U geopend

of

U hebt Mij een lichaam gegeven.

Wat valt daar nu van te denken?

...

Het verschil verwijst in ieder geval naar Jezus.

Die oude psalm 40 legde alle nadruk op gehoorzaamheid aan Gods wet

- U hebt mijn oor geopend -

Maar dat was een nadruk op gehoorzaamheid

die uiteindelijk in de versie van schriftgeleerden en farizeeërs

inmiddels ook al lang en breed zijn ontoereikendheid had bewezen

als het erom ging mensen naar Gods hart voort te brengen.

Ook tot de mensen die zoveel nadruk legden op de onderhouding van de wet had Jezus alweer moeten zeggen:

Barmhartigheid heb Ik gevraagd,
geen offerranden.

Jullie wetsbetrachting
is wetsverkrachting!

En daarom wijst Hebreëen met dat gewijzigde citaat van psalm 40 naar een werkelijkheid die verder gaat wat in onze gehoorzaamheid aan Gods wet mogelijk is.

Hebreëen betreft deze woorden direct op Christus.

Christus zegt

- zo wordt het citaat hier ingeleid -
bij zijn komst in de wereld:
Offers en gaven hebt U niet verlangd,
maar U hebt Mij een lichaam gegeven.

Want bij Christus gaat het gehoorzamen aan Gods wil veel verder dan dat Hij gehoorzaam is aan de geschreven wet.

Nee, Christus is de belichaming van alles wat God van mensen verwacht.

Volledig

vanuit het diepst van zijn wezen,
in iedere vezel van zijn lichaam,
is Hij de vervulling van Gods wet.

Is Hij de vervulling van Gods liefde.

Hij is de enige
die op de roep van God
met recht kan zeggen:

Hier ben Ik.
Ik ben gekomen om uw wil te doen.

Hineni

En juist daarin
- in dat Hij zegt: Hier ben Ik -
neemt Hij onze plek in
en vervult Hij ook onze plek.

Want als God ons roept
- Mens, waar ben je?! -
dan is het enige dat ons echt mensen maakt
dat wij dan kunnen zeggen:

Hier ben ik.
Tot uw dienst.

Maar wij kunnen alleen met gebrek komen
en met hooguit een goedmakertje,
een offergave.

Maar God verlangt meer van ons
dan een offergave.

Hij vraagt ons hart!

Zo was ook heel die offerdienst van het oude testament
al een roeping aan ons
om voorbij ieder offer van een dier
onzelf volledig aan God toe te wijden.
Zo roept ook iedere wet van God
ons voorbij de wetsbetrachting
tot een volledige toewijding aan God.

En die vervulling heeft Christus gebracht.

Zijn "Hier ben Ik"
was volledig,
ongedeeld.

Zijn liefde tot Gods wil
ging tot in de dood.

En in zijn dood en opstanding
brengt Hij ons binnen in deze volheid van liefde tot God en zijn wil.

Zijn Geest wil ook in ons leven
de belichaming van Gods wil tot stand brengen.

Het bloed van Christus is het bloed van het Nieuwe Verbond.

En de belofte van dat Nieuwe Verbond
is dat God zijn wet
in ons hart schrijft.

Dat ook wij
vanuit ons diepste wezen
dat door Gods Geest is aangeraakt
Gods wil vervullen.

En dat God aan onze zonden niet meer denkt.

Wij een offer

En de roep aan ons blijft dus:

Mens,
waar ben je?

En
In Christus
kunnen ook wij nu zeggen:

Hier ben Ik.
Ik ben gekomen, God,
om uw wil te doen.

En dat is dan ook de roep van de collecte in de kerkdienst.

De collecte roept om ons leven.

En de weg is vrij voor ons
om ons leven te geven,
om het toe te wijden aan Gods wil.

Die weg is vrij
in de vergeving van onze zonden,
in de vervulling van Gods wil in Christus
en in de kracht van Gods Geest in ons.

Amen